

си от този свят, а добре си преживял въ неведение. Мъчно ще ти бъде да отнесеш въ хладния гроб тежкото съзнание за дълголетен скотски живот. Страшно ще ти бъде! Ти ме гледаш плахо, въпросително. Аз съм луд? Да! Защо лудите говорят истината, когато свесните оглупеят! А онези — те съума си ли са? О, питане ли иска! Те са най-умните, най-порядъчните, най-благородните. Ти питаш имат ли бог. Разбира се. Най-добрия, най-всеблагия, най-милостивия е техния бог. Те му строят мраморни църкви, медни камбани и златни полколеи. Дават неброени суми на попове и мисионери, за да му пръскаат словото и сред най-дивите племена. Печатат библията въ милиони екземпляри на достъпна цена и градят скъпи арсенали; разпространяват евангелието и леят куршуми; проповядват мир между народите и измислят апарати за смъртоносни лъчи и задушливи газове. Пишат за хуманност, човещина, любов и фабрикуват аероплани, танкове, подводници. . . Издигат казарми да обучават, училища — да възпитават и пансиони да затыпяват. Те са щедри. При тях всички са богато платени. Всички са доволни, охолни, весели. Никой никога не мисли. Няма и защо да мисли. Не съвсем без мисъл, разбира се. Но . . . всеки за работата си, за поминакът си, за предназначението си. Иначе — мизерия, камшик, съд, затвор и . . . смърт. Не са виновни, ако се случи и това по някога — принуждават ги съ твърдоглавието и неблагоприятното си . . .

*

Песента на жътварките се сниши, пречупи се и заглъхна. Всичко се спотаи. Сякаш вселената очаква строга и неотменна присъда. Само черни насекоми, съ дълги мустаци и твърди криле, издават прони-